

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามกับความรับผิดชอบทางละเมิด

ณภัทร์วิญญู แสงจันทร์*

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวความคิดพื้นฐาน ความหมายเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและรูปแบบการกระทำที่เป็นการเฝ้าติดตาม ศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายแห่งลักษณะละเมิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายที่ถูกพฤติกรรมเฝ้าติดตามของต่างประเทศและของประเทศไทย เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดให้มีความครอบคลุม ชัดเจนเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เสียหายที่ถูกพฤติกรรมเฝ้าติดตามให้ได้รับความเป็นธรรม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาโดยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ และบทบัญญัติของกฎหมายทั้งของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้อง และกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกเฝ้าติดตามของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้ ขอศึกษาคำว่า “การเฝ้าติดตาม (Stalking)” ในความหมายทางกฎหมายแพ่งเท่านั้น ไม่รวมถึงการเฝ้าติดตามซึ่งอาจมีความหมายเกี่ยวพันตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้งานวิจัยมีความกระชับ โดยอาจจะมีการเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาในบางประเด็นเท่านั้น

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามกับความรับผิดชอบทางละเมิด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ประเทศไทยควรบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล เพื่อป้องกันการเกิดอันตรายต่อร่างกายของบุคคล สิทธิ เสรีภาพและชื่อเสียง เพื่อสร้างความสงบสุขและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต และกำหนดนิยามและพฤติกรรมที่เป็นการเฝ้าติดตาม รวมทั้งการกำหนดมาตรการที่จำเป็น เพื่อให้การช่วยเหลือแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยการถูกเฝ้าติดตาม อาทิ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด กำหนดอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ และบทกำหนดโทษ โดยใช้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล”

* นักศึกษาลัทธิสุตธรรมมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ ปรกติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

At present, Thailand is facing stalking situations and increasingly. The situations are the violations to person's rights of privacy which guaranteed in constitution, the highest law of the land that requiring the people to admitted and have duties to follow including not to violate the rights of others privacy without arguments. Stalking can be a pattern of repeated and unwanted attention, harassment, health, freedom. The victims have a fear for safety and suffer include invasion of privacy, assault, trespass, emotional distress, anxiety, post-traumatic stress disorder or affecting the physical condition and mental state.

There is only a Tort Law in the Civil and Commercial Code that is close enough to be able to apply bringing stalkers to justice but the Tort law has many limitations and crashes especially the problems with proving in stalking and person damages which is a burden of proof to a plaintiff because the Civil and Commercial Procedure Code stipulates that it is the duty of those who claim. The plaintiff has to give evidences in Civil Court to find a person guilty in stalking and victim's damages those are often hard to prove in stalking cases. Yet, the plaintiff may not be able to bring or collect evidences from stalkers without tools or state power help. In spite of, stalking victims mostly get mental state such as anxiety, post-traumatic stress disorder. Also indemnity for financial damages in Tort law that caused to the victims by fear, annoyance, and anxiety cannot be calculated as money. On the other hand, Japan and the United State have enacted Stalking laws to protect invasion of privacy. Stalking victims can sue the stalkers including may gain financial compensation and the means to hold stalkers liable for their crime by using Stalking law, Civil law, or Crime law.

Therefore, Thailand should enact a Stalking Law to protect invasion of privacy by imitating Japan and the United States' Stalking Laws including design to have criminal penalties, financial compensation and the government must have the duty to take care of the victims. So that those who commit stalking will review, restraint and rethink about being the invasion of privacy of others.

1. บทนำ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมายกับกรณีบุคคลผู้ถูกเฝ้าติดตามหรือผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อจากการเฝ้าติดตามที่ได้ถูกละเมิดต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว จะมีสิทธิอย่างไร หรือสามารถดำเนินการอย่างไรภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ เพื่อปกป้องสิทธิของตนเองและป้องกันภัยร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัว ในขณะที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 อันเป็นกฎหมายที่

ใกล้เคียงที่สุดในการนำมาปรับใช้กับกรณีดังกล่าว ที่บัญญัติว่าการละเมิดต่อสิทธิใด ๆ สามารถนำมาฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ กลับพบว่ายังมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวเท่าที่ควร และไม่สามารถป้องกันผู้ถูกเฝ้าติดตามที่ตกเป็นเหยื่อจากพฤติกรรมการเฝ้าติดตามได้ อีกทั้ง การนำคดีขึ้นสู่ศาลตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ซึ่งกำหนดให้บุคคลซึ่งต้องใช้สิทธิทางศาล ต้องเสนอคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ซึ่งพบว่ามีความซับซ้อน ยุ่งยาก เป็นภาระของผู้เสียหายที่ต้องพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลยในคดีพฤติกรรมการเฝ้าติดตาม ประกอบกับปัญหาการนำความเสียหายทางจิตใจอันเป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-pecuniary Loss) มาฟ้องเพื่อเรียกค่าเสียหายเพียงประการเดียวนั้น หากมิได้มีเงื่อนไขมาจากการบาดเจ็บทางร่างกายแล้ว การพิสูจน์ถึงความเสียหายดังกล่าวเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยากและศาลไทยก็ปฏิเสธที่จะพิพากษาให้ซึ่งค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายทางจิตใจเพียงประการเดียว จึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา ดังนี้

ประการแรก การตีความการถูกเฝ้าติดตามกับการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ “สิทธิ” ตามนัยของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ประการที่สอง ภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ผู้ถูกเฝ้าติดตามในการดำเนินคดีความรับผิดชอบเพื่อละเมิดแก่จำเลย

ประการที่สาม การเรียกและการกำหนดค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่โจทก์ผู้ถูกติดตาม
ประการสุดท้าย แนวทางในการพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ถูกเฝ้าติดตาม

2. ความหมาย และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกเฝ้าติดตาม

2.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับการเฝ้าติดตาม (Stalking)

Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “Stalking” ไว้ว่า หมายถึง การติดตามผู้อื่นอย่างลับ ๆ การกระทำความผิดโดยการติดตามหรืออยู่ใกล้ผู้อื่น โดยส่วนใหญ่มักไม่ให้ผู้นั้นรู้ตัว ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อรบกวนหรือคุกคามผู้นั้น หรือเพื่อกระทำความผิดอย่างอื่นต่อไป ซึ่งนิยามตามกฎหมายบางฉบับรวมถึงองค์ประกอบที่ว่า ผู้ที่ถูกติดตามต้องรู้สึกอึดอัด รำคาญใจ หวาดกลัว หรือเป็นทุกข์กังวลถึงความปลอดภัยของตนหรือของผู้อื่นที่ตนต้องรับผิดชอบโดยมีเหตุอันควร บางนิยามกำหนดว่า การกระทำ เช่น การโทรศัพท์ไปหาผู้อื่นแล้วไม่ยอมพูด ก็ถือเป็นการคุกคามด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ในทางจิตเวชศาสตร์ได้ให้นิยามของคำว่า “Stalking” ว่าหมายถึง กลุ่มของพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามที่บุคคลหนึ่งใช้เพื่อสร้างความเดือดร้อนรำคาญ หรือก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายโดยลักษณะของพฤติกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ บ่อย ๆ และดำเนินไปอย่างซ้ำ ๆ ค่อยเป็นค่อยไปเพื่อประสงค์ที่จะให้เหยื่อนั้นเกิดความหวาดกลัว เช่น การสะกดรอยตามเหยื่อ การโทรศัพท์พุดจาบมุม การใช้

ถ้อยคำลามกหยาบคาย และรวมไปถึงการทำลายทรัพย์สินของเหยื่อด้วย หรือพฤติกรรมที่มีการกระทำปรากฏชัดแจ้งเกินหนึ่งครั้งในลักษณะของการเฝ้าติดตามโดยขัดต่อความประสงค์ของเหยื่อ และเหยื่อมีความรู้สึกว่าถูกรบกวน

มูลเหตุที่ทำให้เกิดการเฝ้าติดตามนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายเหตุ และมีเกณฑ์การแบ่งแยกที่แตกต่างกันไป แม้พฤติกรรมที่พบบ่อย ๆ มักจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็ยังคงมีความซับซ้อนและแตกต่างกัน Paul Mullen, Michele Pathé และ Rosemary Purcell นักจิตวิทยาทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ได้จำแนกประเภทของพฤติกรรมเฝ้าติดตามโดยมุ่งเน้นไปที่บริบทของการเฝ้าติดตามที่เกิดขึ้นและแรงจูงใจให้กระทำ ซึ่งได้ระบุลักษณะบุคคลที่มีพฤติกรรมดังกล่าวไว้ 5 ประเภท คือ 1) ผู้เฝ้าติดตามที่เคียดแค้น (The Rejected Stalker) 2) ผู้เฝ้าติดตามที่ต้องการแก้แค้น (The Resentful Stalker) 3) ผู้เฝ้าติดตามที่หลงผิด (The Intimacy Seeking Stalker) 4) ผู้เฝ้าติดตามที่ปฏิเสธความเป็นจริง (Incompetent Suitor) และ 5) ผู้เฝ้าติดตามในลักษณะของผู้ล่า (The Predatory Stalker)

2.2 แนวคิดและหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่ง มนุษย์ในสมัยโรมันมีความคิดที่ยอมรับว่าบุคคลแต่ละคนมีเขตแดนของตนเอง ซึ่งในเขตแดนดังกล่าวนี้ถือเป็นเขตเฉพาะของปัจเจกบุคคลแต่ละคน ซึ่งปราศจากการเข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมนั้น ที่จะไม่ให้ถูกบุคคลใดมาเฝ้าติดตามดูพฤติกรรมหรือความเป็นอยู่ของตน ซึ่งหลักการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวตามหลักสากล อาทิ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Right of 1948) ซึ่งได้รับรองไว้ว่า “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย การสื่อสารหรือจะถูกลบลู่เกียรติและชื่อเสียงมิได้ บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงและลบลู่เช่นนั้น” รวมถึงอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) ได้รับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน

นอกจากนี้ ประเทศไทยปรากฏคำว่า “ความเป็นอยู่ส่วนตัว” เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่าก่อนหน้านั้นสังคมไทยจะไม่มีแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนตัว แต่หมายความว่า แนวคิดนี้ถึงจุดที่จะต้องมีการบัญญัติเป็นถ้อยคำที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อกล่าวถึงเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจากพฤติกรรมเฝ้าติดตาม นับว่าไม่ได้เป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นในสังคม หากแต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน มิได้เกิดขึ้นด้วยความยินดีหรือยินยอมของทั้งสองฝ่าย เป็นการรบกวนหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น อันเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้น บุคคลทุกคนจึงควรที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิในการที่จะไม่ถูกคุกคามจากการติดตามดังที่

ได้มีการรับรองถึงสิทธิเสรีภาพ สิทธิส่วนบุคคล รวมถึงสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวไว้ในหลักสากลที่ทุกคน ชาติให้การยอมรับ อีกทั้ง ที่ได้มีการรับรองไว้ตามกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญ

2.3 สิทธิในการเฝ้าติดตามบุคคลอื่น

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ผู้ใช้อำนาจปกครองไม่มีอำนาจที่จะลบล้างและมีอาจจะก้าวล่วงได้ บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพใน ความเป็นอยู่ส่วนตัว และสามารถกระทำการใด ๆ ก็ได้ ตราบเท่าที่ไม่กระทบสิทธิของบุคคลอื่นและไม่ผิด กฎหมาย แต่ในบางกรณี รัฐอาจจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซงสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลโดยอาศัย เหตุผลเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวมหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองให้รัฐสามารถเข้ามาแทรกแซงต่อสิทธิความเป็นอยู่ ส่วนตัวของบุคคลไว้ในมาตรา 32 โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อการดำรง อยู่และเพื่อความสามารถในการทำหน้าที่ของรัฐ และเพื่อประโยชน์สาธารณะ

2.4 ทฤษฎีความรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะละเมิด

ความรับผิดชอบในทางละเมิดในระบบกฎหมายจารีตประเพณีมีสองแนวความคิดใหญ่ ได้แก่ แนวคิดก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่ถือว่าเมื่อมีความเสียหายต้องมีการชดเชยเยียวยา ส่วนแนวคิดที่สองถือว่า ความเสียหายที่จะมีผู้รับผิดชอบชดเชยเยียวยาให้ได้นั้นต้องเกิดจากการกระทำของบุคคลซึ่งจงใจหรือกระทำลง โดยขาดความระมัดระวังเท่านั้น ซึ่งประเทศไทยใช้รูปแบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร การกำหนดค่าสินไหม ทดแทนนั้นยึดถือตามแนวคิดที่ว่า ผู้กระทำละเมิดต้องชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นในทำนองเดียวกับหนี้ตาม สัญญา โดยเป็นการชดเชยค่าเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถกลับคืนสู่ฐานะ เดิมเสมือนยังไม่มีกรกระทำละเมิด หรือถ้าไม่มีทางอื่นใดก็ต้องชดเชยเป็นราคาทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเสียหาย อันจะถึงบังคับให้ใช้ได้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อให้เกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อความมุ่งหมายของ กฎหมายละเมิดอยู่ที่การชดเชยเยียวยาความเสียหาย การที่จะถือว่าเป็นละเมิดจึงอยู่ที่หลักเกณฑ์ที่ว่าต้องมี ความเสียหายอันเป็นผลจากการกระทำละเมิด หรือมีการกระทำโดยไม่มีอำนาจทำให้เกิดขึ้น จึงจะมีการเรียก ให้ผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบชดเชยได้

เมื่อการกระทำครบองค์ประกอบเรื่องจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และการกระทำนั้นก่อให้เกิด ความเสียหาย และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าตนได้รับความ เสียหายจากการกระทำดังกล่าว และสมควรได้รับค่าสินไหมทดแทนเพียงใด ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ความ เสียหายที่เกิดขึ้นให้ศาลได้วินิจฉัยตามหลักผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ ซึ่งกำหนดไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ความว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด เพื่อสนับสนุนคำ คู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น...” หมายความว่า ถ้าคู่ความฝ่ายใดอ้าง ข้อเท็จจริงใดขึ้นมา และข้อเท็จจริงนั้นเป็นประเด็นพิพาทที่จะต้องมีการสืบพยาน คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างนั้น

จะต้องมีการการพิสูจน์ประเด็นพิพาทนั้น เนื่องจากภาระการพิสูจน์มีความสำคัญต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานของกลุ่มความมาก กฎหมายจึงต้องมีการวางหลักเกณฑ์วิธีกำหนดภาระการพิสูจน์ให้เป็นที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม โดยปกติแล้วคู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริง คู่ความฝ่ายนั้นย่อมต้องมีการการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ตนกล่าวอ้าง แต่ในบางสถานการณ์โจทก์ไม่สามารถรู้ข้อเท็จจริงนั้นได้ จึงไม่สามารถพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยได้เหมือนเช่นคดีทั่วไป จึงมีความจำเป็นต้องนำหลัก “ข้อสันนิษฐานในความเป็นจริง” มาใช้ในคดี ซึ่งจะยกเว้นภาระการพิสูจน์ให้กับคู่ความฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานตามข้อเท็จจริง ถึงแม้คู่ความฝ่ายนั้นจะเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นก็ตาม และจะผลักภาระการพิสูจน์ไปยังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน ซึ่งย่อมต้องมีการการพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐาน หากไม่เห็นด้วยกับข้อสันนิษฐานนั้น

2.5 หลักการเยียวยาผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิด

หลักแล้วการเยียวยาผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิดนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการชดเชยความเป็นธรรมให้กับบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย โดยประการแรกเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนว่าความเสียหายนั้นไม่เคยเกิดขึ้น ประการที่สอง หากไม่สามารถทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ก็ต้องให้ผู้เสียหายได้รับค่าเสียหายในลักษณะที่เป็นการเยียวยาแทน

2.6 หลักการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ

การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำละเมิด และป้องปรามมิให้ผู้ใดมีพฤติกรรมเช่นเดียวกันนั้นอีก การประเมินจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษจึงต้องให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดเป็นหลัก โดยพิจารณาว่าจะต้องกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพียงใดจึงจะทำให้ผู้กระทำละเมิดเข็ดหลาบ และไม่หวนกลับมากระทำละเมิดเช่นเดิมอีก สำหรับประเทศไทยได้เริ่มรับหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะจำนวนหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แต่ก็ยังไม่พบถึงการบัญญัติเรื่องค่าเสียหายในเชิงลงโทษเพื่อละเมิดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

2.7 หลักการเยียวยาความเสียหายทางจิตใจ

ความเสียหายทางจิตใจ หมายถึง ความเศร้า โศกเสียใจ ความเจ็บปวด ทุกข์ทรมานอย่างรุนแรง และยาวนาน รวมถึงไม่สบายใจอย่างมาก คำว่า “ค่าเสียหายทางจิตใจ” ใช้กันในหลายรูปแบบและความหมายบางทีใช้เรียกค่าเสียหายสำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินว่าเป็นค่าเสียหายทางจิตใจ หรือใช้เรียกลักษณะของความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินทั่ว ๆ ไป ว่าเป็นความเสียหายทางจิตใจ ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภักดิ์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ปัญหาเรื่องความเสียหายทางจิตใจมิได้มีในทางกฎหมายเพียงใดหรือไม่เป็นที่โต้เถียงกันมานานแล้ว เพราะความเสียหายทางจิตใจไม่มีรูปร่าง มองเห็นไม่ได้ ความเสียหายที่มีรูปร่างทางร่างกายหรือทรัพย์สิน แต่ก็เป็นที่ชัดเจนว่าความเสียหายไม่มีรูปร่างนั้นมิได้และมีได้อย่างแน่นอน อาจเสียหายจนตาย

ก็ได้ จากการศึกษาค้นคว้าการเรียกค่าเสียหายทางจิตใจก็ยังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกา อย่างไรก็ตาม แม้ค่าเสียหายทางจิตใจศาลฎีกาได้ยอมรับ แต่ก็เชื่อว่าผู้เสียหายจะได้รับค่าเสียหายทางจิตใจทุกกรณี

3. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกเฝ้าติดตามของต่างประเทศและประเทศไทย

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกเฝ้าติดตามของต่างประเทศ

3.1.1 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นอย่างมาก จนมีการรับรองสิทธิดังกล่าวไว้รัฐธรรมนูญ โดย “สิทธิส่วนบุคคล” ที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองคุ้มครองนั้น ให้นิยามว่าหมายถึง สิทธิที่จะปลอดจากการเข้าถึง หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในเรื่องส่วนตัวของผู้หนึ่งผู้ใด หรือปลอดจากการล่วงละเมิดอันมิชอบต่อกิจกรรมส่วนตัวของบุคคล นอกจากนี้ ยังให้ความหมายถึง “สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง (Right to be Let Alone)” อีกด้วย

สหรัฐอเมริกาคือประเทศแรกที่มีกฎหมายบัญญัติให้การคุกคามจากการเฝ้าติดตาม (Stalking) เป็นความผิดฐานหนึ่ง ครอบคลุมพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามและมีการลงโทษที่เหมาะสมแยกต่างหากจากความผิดฐานอื่น ซึ่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียเป็นรัฐแรกที่ได้บัญญัติกฎหมายให้การคุกคามจากการเฝ้าติดตามเป็นความผิดฐานหนึ่งในทางอาญา โดยกำหนดว่า ผู้ใดจงใจ โดยเจตนามุ่งร้าย และได้ทำการติดตามอย่างต่อเนื่องหรือจงใจมุ่งร้ายที่จะรบกวนผู้อื่น และทำการข่มขู่ที่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นได้ โดยเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นมีเหตุอันสมควรที่จะเกิดความกลัวเกี่ยวกับความปลอดภัยของเขา หรือครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิดกับเขา ผู้นั้นกระทำความผิดทางอาญาฐานคุกคามจากการเฝ้าติดตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ และคำว่า “การกระทำอย่างต่อเนื่อง” หมายความว่าความรวมถึงการกระทำที่เกิดขึ้นสองครั้งหรือมากกว่าในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่สั้น และมีความชัดเจนในความต่อเนื่องของวัตถุประสงค์ของการกระทำ กิจกรรมที่ทำโดยได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความหมายของการกระทำเพียงในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยในทางกฎหมายแพ่งได้มีการกำหนดการชดเชยค่าเสียหายทางแพ่ง ซึ่งได้มีการกำหนดในรายละเอียดถึงพฤติกรรมอันเป็นการเฝ้าติดตามที่เป็นการละเมิดไว้อย่างชัดเจน สำหรับพฤติกรรมที่ผู้กระทำได้กระทำลง โดยการติดตามอย่างซ้ำ ๆ ต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และส่งผลกระทบต่อผู้ถูกระทำ ทำให้เกิดความกลัวต่อความปลอดภัยของตนเองหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งผู้ถูกระทำอาจใช้มาตรการร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองหรือคำสั่งห้ามกระทำการอันเป็นการคุกคามที่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ หรือสามารถเรียกชดเชยค่าเสียหายต่อจิตใจ สำหรับการกระทำที่จำเลยจงใจให้โจทก์เกิดความกลัวถึงความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตร่างกาย หรือความปลอดภัยของครอบครัวของโจทก์ จนเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจของโจทก์

3.1.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบกับปัญหาการถูกเฝ้าติดตามเป็นอย่างมาก แม้รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นจะมีได้กล่าวเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวไว้ก็ตาม แต่ได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิมนุษยชนว่าเป็นสิทธิพื้นฐานและเป็นสิทธิที่ไม่สามารถล่วงละเมิดได้ ซึ่งการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามกฎหมายลักษณะละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น (The Civil Code of Japan) กำหนดสาระสำคัญของกรกระทำละเมิดย่อมเป็นการล่วงละเมิดสิทธิใดสิทธิหนึ่ง และสิทธิเช่นว่านั้นอาจเป็นสิทธิชนิดใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิในทรัพย์สิน อาจเป็นสิทธิเกี่ยวกับฐานะของบุคคลก็ได้ เช่น สิทธิในร่างกาย เสรีภาพหรือชื่อเสียง เป็นต้น บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้ความเสียหายนั้นจะมีชีวิตเงิน และโดยไม่ต้องคำนึงว่าความเสียหายเช่นว่านั้นจะเกิดจากการทำต่อร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือไม่

กฎหมายต่อต้านพฤติกรรมเฝ้าติดตามของประเทศญี่ปุ่น ฉบับที่ 81 ค.ศ. 2000 (Anti-stalking Act of Japan 2000) ได้ถูกตราขึ้นและนำมาประกาศใช้ในปี ค.ศ. 2000 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการเกิดอันตรายต่อร่างกายของปัจเจกชน ความมีอิสระและชื่อเสียง และเพื่อสร้างความสงบสุขและปลอดภัยในการดำรงชีวิตของพลเมือง โดยการตรากฎระเบียบที่จำเป็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเฝ้าติดตาม เช่น การลงโทษต่อพฤติกรรมเฝ้าติดตาม และอื่น ๆ พร้อมกับกำหนดมาตรการเพื่อให้การช่วยเหลือต่อเหยื่อผู้ถูกระทำ ซึ่งหากเกิดกรณีที่ผู้ถูกเฝ้าติดตามหรือเหยื่อได้ร้องเรียนว่ามีพฤติกรรมเฝ้าติดตามเกิดขึ้น และต้องการให้เจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายทำการตัดเตือนเกี่ยวกับพฤติกรรมเฝ้าติดตาม หากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเรื่องร้องเรียนพิจารณาแล้วเห็นว่ามีกรกระทำที่เป็นพฤติกรรมเฝ้าติดตาม และการกระทำดังกล่าวฝ่าฝืนต่อนิยามตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเสี่ยงที่ผู้ติดตาม (Stalker) จะทำพฤติกรรมดังกล่าวซ้ำกับเหยื่อคนเดิมอีก เจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดเตือนต่อผู้ที่มีพฤติกรรมเฝ้าติดตามดังกล่าวมิให้กระทำพฤติกรรมเฝ้าติดตามซ้ำอีก

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับดังกล่าวได้แยกสถานการณ์ออกเป็นสองกรณี กล่าวคือ เหตุฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉิน หากเหตุการณ์เฝ้าติดตามที่เกิดขึ้นและเป็นอาชญากรรม (Crime of Stalking) แล้วก็สามารถดำเนินการจับกุมได้ทันทีโดยไม่ต้องกระทำการตัดเตือนหรือออกคำสั่งห้ามก่อน แต่หากพฤติกรรมเฝ้าติดตามยังอยู่ในลักษณะที่เฝ้าติดตามธรรมดาไม่เป็นอาชญากรรม หากผู้ถูกเฝ้าติดตามยื่นคำร้องขอความช่วยเหลือต่อเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องดำเนินการให้การช่วยเหลือ (Support) แก่ผู้ถูกเฝ้าติดตามและหากผู้ถูกเฝ้าติดตามต้องการให้ตัดเตือนผู้เฝ้าติดตาม หัวหน้าศูนย์บัญชาการตำรวจ (Police Chief) จะต้องพิจารณาว่าหากเป็นกรณีฉุกเฉินจะต้องรีบรายงานไปยังคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะ (Prefectural Public Safety Commission) ทันที เพื่อให้พิจารณาออกคำสั่งห้ามผู้ติดตามมิให้กระทำการเฝ้าติดตาม โดยคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะสามารถออกคำสั่งห้ามได้ทันที แต่หาก

กรณีดังกล่าวไม่มีเหตุฉุกเฉิน หัวหน้าศูนย์บัญชาการตำรวจก็จะต้องจะรายงานไปยังคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะเช่นกัน ซึ่งกรณีไม่มีเหตุฉุกเฉินนี้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนติดตามสามารถยื่นข้อโต้แย้งได้ หากเป็นจริงหรือมีพฤติกรรมดังกล่าวจริงก็ให้ดำเนินการออกคำสั่งห้ามมิให้กระทำการฝ่าฝืนติดตาม

นอกจากนี้ กฎหมายต่อต้านพฤติกรรมฝ่าฝืนติดตามของประเทศญี่ปุ่นยังได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือ เยียวยาผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับการฝ่าฝืนติดตาม อาทิ การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ การรักษาความลับของเหยื่อ หรือมาตรการอื่น ๆ ที่กำหนดตามกฎหมาย รวมถึงบทกำหนดโทษหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนติดตาม ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านเยน และหากมีการกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไป หากผู้กระทำได้รับการตัดเตือนจากคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะแล้ว ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือโทษปรับไม่เกินสองล้านเยน

3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกฝ่าฝืนติดตามของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ ซึ่งปรากฏเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 และพัฒนาการของรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ก็เริ่มให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และได้ปรากฏคำว่าสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวขึ้นอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2540 ในมาตรา 34 เพื่อต้องการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล และยังคงหลักการเดิมจนถึงปัจจุบัน โดยคำว่า “สิทธิส่วนบุคคล” ที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับมีความหมายว่า สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น และรัฐให้ความรับรองคุ้มครองถึงสิทธิดังกล่าวผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะ

แม้รัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวไว้ แต่ก็ได้ยกเว้นไว้ว่าการกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ซึ่งเป็นบทยกเว้นที่ทำให้ผู้กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่นไม่ต้องรับโทษ อาทิ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถสอดส่อง ติดตามผู้ถูกคุมประพฤติได้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการตามหน้าที่เพื่อเสาะแสวงหาพยานหลักฐาน โดยไม่ถือว่าการกระทำเหล่านั้นเป็นความผิด เช่น การดักฟัง เป็นต้น รวมถึงพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญากรรม พ.ศ. 2550 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจครอบครองหรือให้มีการครอบครองชั่วคราวซึ่งยาเสพติด เพื่อส่งต่อให้แก่ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ คำสั่ง หรือการสะกดรอยติดตามของเจ้าพนักงาน

เมื่อสิทธิของผู้ถูกเฝ้าติดตามถูกละเมิด กฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้กับกรณีดังกล่าวได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา 420 ซึ่งวางหลักว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” โดยคำว่า “ละเมิด” หมายถึง การกระทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น โดยไม่มีสิทธิ หรือเรียกว่า “ล่วงสิทธิผิดหน้าที่” อันหมายความถึงการล่วงล้ำเข้าไปทำให้เสียหายต่อสิทธิของผู้อื่น ทั้งนี้ คำว่า “สิทธิ” นั้น หมายถึง การกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิทั้งหลายอันมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ โดยไม่จำกัดแต่เฉพาะ สิทธิที่เป็นทรัพย์สินหรือสิทธิเด็ดขาดเท่านั้น และแม้คำว่าอนามัยจะบัญญัติไว้ในมาตรา 420 แต่การให้ความคุ้มครองด้านอนามัยโดยให้กินความถึงความเสียหายต่อจิตใจเป็นความเสียหายด้านอนามัยด้วยนั้น ศาลไทยยังปฏิเสธที่จะให้ความคุ้มครอง แม้จะมีความเห็นว่า “ความเสียหายแก่อนามัย” หมายถึง การที่ทำให้ร่างกายของผู้อื่นเสื่อมเสียสุขภาพไปซึ่งอาจเป็นการบั่นทอนสุขภาพจิตก็ได้ แต่การให้ความคุ้มครองต่อ “อนามัย” ในระบบกฎหมายไทยยังจำกัดอยู่ที่ความเสียหายต่ออนามัยของร่างกายเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของความผิดฐานละเมิดตามหลักดังกล่าวข้างต้นกับ พฤติกรรมการเฝ้าติดตามจะพบว่า พฤติกรรมการเฝ้าติดตามแม้จะไม่มี ความเสียหายทางร่างกายแต่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจและกระทบกระเทือนสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกเฝ้าติดตาม และผู้ถูกเฝ้าติดตามอาจเกิดความวิตกกังวลถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเองและบุคคลในครอบครัว ไม่อาจใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข และเมื่อพิจารณากฎหมายลักษณะละเมิดเพื่อนำมาปรับใช้กับ พฤติกรรมการเฝ้าติดตาม จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งหากความเสียหายยังไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ ไม่ถือว่าละเมิด ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องนำสืบให้ปรากฏถึงองค์ประกอบของความผิดนั้นจนครบถ้วน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ยังกำหนดให้ผู้ทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกทำละเมิด โดยกำหนดสิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และทรัพย์สินไว้อย่างชัดเจน หากแต่สิทธิอื่น ๆ เพียงบัญญัติไว้โดยใช้อ้อยคำกว้าง ๆ ว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ซึ่งในกรณีที่เกิดเหตุพฤติกรรมการเฝ้าติดตามจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายต้องเสียหายต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกิดความเสียหายทางจิตใจ เกิดความหวั่นวิตกกังวลภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว อันเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้เสียหาย ยังไม่เกิดอันตรายต่อทางร่างกาย ไม่สามารถประเมินค่าความเสียหายออกเป็นตัวเงินได้

ในคดีละเมิดนั้น เมื่อมีการฟ้องร้องดำเนินคดีกันแล้ว จะต้องพิสูจน์ต่อศาลเพื่อให้ศาลเชื่อว่า มีข้อเท็จจริงนั้นเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 กำหนดว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น

แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว” ตามหลักเกณฑ์ “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” ถ้าคู่ความฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์ในประเด็นใดแล้วไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือปฏิบัติหน้าที่อย่างบกพร่อง อาจมีผลทำให้ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้คดี

4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามกับความรับผิดชอบ

4.1 ปัญหาการตีความของพฤติกรรมการเฝ้าติดตามกับการกระทำอันเป็นที่เสียหายต่อสิทธิอื่น ๆ

ตามกฎหมายลักษณะละเมิด มาตรา 420

จากการศึกษาพบว่า สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นแขนงหนึ่งของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่ในฐานะมนุษย์ ถูกรับรองในระดับสากลรวมถึงประเทศไทยก็ได้มีการรองรับไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อกล่าวถึงการเฝ้าติดตาม มีการให้คำนิยามไว้หลากหลายความหมาย ทั้งในแง่จิตเวชศาสตร์และทางกฎหมาย แต่โดยรวมแล้วสามารถให้นิยามได้ว่า หมายถึง การกระทำในช่วงระยะเวลาหนึ่งต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ โดยรู้ โดยมุ่งประสงค์ ซึ่งจะเป็นเหตุให้วิญญูชนกลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่กายหรือทำให้เป็นอันตรายต่อตัวของเขาเองหรือกับสมาชิกในครอบครัวของเขา พฤติกรรมการเฝ้าติดตามจึงเป็นการกระทำที่มีลักษณะรบกวนความสงบสุขในความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นอันขัดกับหลักความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามหลักสากลและหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญของไทย เป็นการกระทำที่ล่วงล้ำเข้าไปในเขตแดนแห่งสิทธิของบุคคลอื่น และบางกรณีเป็นการเตือนถึงความรุนแรงในอนาคต

เมื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเฝ้าติดตามของต่างประเทศพบว่าสหรัฐอเมริกา รัฐทุกรัฐต่างก็มีกฎหมายต่อต้านการสะกดรอยตามหรือการเฝ้าติดตาม แต่คำจำกัดความของกฎหมายแตกต่างกันไป โดยมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดกฎหมายต่อต้านการเฝ้าติดตามขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องให้เกิดการทำร้ายร่างกายหรือฆ่าเหยื่อก่อนเพียงแต่พฤติกรรมการเฝ้าติดตามนั้นมีโอกาสที่จะขยายเพิ่มความรุนแรงขึ้นจนถึงขั้นมีการทำร้ายร่างกายหรือฆ่าเหยื่อ เพื่อให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำและให้ผู้กระทำหยุดพฤติกรรมการคุกคามโดยการเฝ้าติดตามไม่ให้ดำเนินต่อไปจนเป็นอันตรายร้ายแรงต่อผู้ถูกระทำ นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นก็ได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามเช่นกัน โดยกำหนดถึงการต่อต้านพฤติกรรมการเฝ้าติดตามใน 2 ประการ ประการแรกเป็นพฤติกรรมที่เรียกว่า “การเฝ้าหา” หมายถึง พฤติกรรมการกระทำตามความรู้สึกรังเกิไร ชอบพอหรือความรู้สึกโกรธแค้น ที่ไม่ได้สมดั่งใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การชุ่มซ่อน การจับตาดูที่พักอาศัย หรือสถานที่อื่นใดที่ใกล้ชิด โดยไม่มีเหตุอันควร หรือกระทำการอื่น ๆ ที่มีได้เป็นภาระหน้าที่ หรือการโทรศัพท์แล้วไม่พูดอะไร เป็นต้น และประการที่สอง คือ “การกระทำอื่น ๆ ที่เป็น

การเฝ้าติดตาม” ซึ่งหมายถึง การกระทำซ้ำ ๆ ที่ทำให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อรู้สึกว่าคุณปลอดภัยหรือเสรีภาพของพวกเขาถูกคุกคาม

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการควบคุมการเฝ้าติดตามเหมือนสหรัฐอเมริกาหรือประเทศญี่ปุ่น มีเพียงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดที่บัญญัติคุ้มครองถึงสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งไว้ตามมาตรา 420 จึงอาจเทียบเคียงได้ว่า การเฝ้าติดตามบุคคลอื่น โดยที่ตนไม่มีสิทธิที่จะเฝ้าติดตามเขาได้และไม่มีกฎหมายให้อำนาจให้บุคคลนั้นเฝ้าติดตาม จึงเป็นการรบกวนสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ไม่ว่าจะเฝ้าติดตามนั้นจะทำด้วยวิธีใด หากก่อให้เกิดการกระทบต่อสิทธิอันล่วงสิทธิผิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นแล้ว ย่อมถือเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลตามมาตรา 420 เช่นเดียวกัน

4.2 ปัญหาภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ผู้ถูกเฝ้าติดตามในการดำเนินคดีความรับผิดชอบเพื่อละเมิดแก่

จำเลย

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิดได้วางหลักของความผิดฐานละเมิดไว้ตามมาตรา 420 คือ การกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือการก่อให้เกิดเหตุการณ์ใดอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย ซึ่งการกระทำหรือเหตุการณ์นั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดแก่บุคคลอื่น จึงก่อให้เกิดการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเกิดจากการกระทำของจำเลยแล้ว ผู้เสียหายมีหน้าที่หรือภาระการพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของจำเลย และสมควรได้รับค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดนั้น ภาระการพิสูจน์ตามกฎหมายลักษณะละเมิดจึงตกอยู่กับผู้กล่าวอ้างตามหลักผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1

กรณีพฤติกรรมที่เป็นลักษณะของการเฝ้าติดตามซึ่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของผู้ถูกเฝ้าติดตาม ทำให้ผู้ถูกเฝ้าติดตามเกิดความรำคาญ วิตกกังวล เครียด ในการพิจารณาความผิดของผู้กระทำการเฝ้าติดตามว่าจะเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิด จำต้องพิจารณาจากการกระทำของผู้กระทำว่าเป็นไปตามองค์ประกอบของความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ นอกจากนั้นแล้ว ผู้เสียหายจะต้องปฏิบัติตามหลักเรื่องของภาระการพิสูจน์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 โจทก์จึงต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย และความเสียหายที่เกิดแก่โจทก์นั้นจำเลยเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นการยากที่โจทก์จะหาหลักฐานมาเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำการเฝ้าติดตามจริง ประกอบกับโจทก์ยังต้องพิสูจน์เพื่อให้ศาลเห็นว่าความหวาดกลัว ความรำคาญ ความหวาดวิตกที่ตนได้รับนั้นเป็นความเสียหายที่ตนควรได้รับค่าสินไหมทดแทน เป็นการยากที่โจทก์จะพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวได้ อีกทั้ง โจทก์จะต้องปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนการฟ้องร้องตามมาตรา

55 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน และไม่สะดวกแก่ผู้เสียหายที่ต้องการฟ้องร้องดำเนินคดีที่รวดเร็ว การหาหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ในชั้นศาลหากผู้เสียหายต้องดำเนินการเองทั้งหมดแล้วเป็นภาระที่หนักมากสำหรับผู้เสียหาย

สำหรับการพิสูจน์ความเสียหายจากพฤติกรรมการเฝ้าติดตามของต่างประเทศพบว่า สหรัฐอเมริกา โดยมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดว่าหากจำเลยได้ทำให้เกิด “การคุกคามที่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้” ทั้งโดยวาจาหรือโดยการกระทำ เช่น การละเลยต่อความปลอดภัยของโจทก์หรือสมาชิกในครอบครัวของโจทก์ เป็นต้น ผู้ถูกคุกคามจากการเฝ้าติดตามจะต้องนำหลักฐานมายืนยันให้ได้ว่าถูกจำเลยกระทำโดยเจตนาโดยการเฝ้าติดตาม ทำให้ตื่นตกใจ และทำการคุกคามต่อโจทก์ รวมถึงต้องนำหลักฐานมาพิสูจน์ว่าส่งผลให้โจทก์เกิดความกลัวถึงความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตร่างกายของโจทก์ หรือความปลอดภัยของครอบครัวของโจทก์ จนเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจของโจทก์จากพฤติกรรมการคุกคามดังกล่าวนั้น อย่างไรก็ตาม ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย หากการกระทำการเฝ้าติดตามของจำเลยเข้าองค์ประกอบของความผิดอาญา โดยจำเลยจงใจ โดยเจตนามุ่งร้าย และได้ทำการเฝ้าติดตามอย่างต่อเนื่อง หรือจงใจมุ่งร้ายที่จะรบกวนผู้อื่น และทำการข่มขู่ที่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้ โจทก์ก็สามารถฟ้องร้องจำเลยเป็นความผิดอาญาได้ ทั้งนี้ อัยการของรัฐจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อศาล ซึ่งกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียนี้มีหลายทางเลือกให้กับผู้เสียหายว่าจะดำเนินการโดยใช้กฎหมายใด

สำหรับประเทศญี่ปุ่น การพิสูจน์ความเสียหายจากพฤติกรรมการเฝ้าติดตามนั้น หากเกิดกรณีที่ผู้ถูกเฝ้าติดตามหรือเหยื่อ ได้ร้องเรียนว่ามีพฤติกรรมการเฝ้าติดตามเกิดขึ้น และต้องการให้เจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายทำการดักเตือนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเฝ้าติดตาม หากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเรื่องร้องเรียนพิจารณาแล้วเห็นว่ามีกรกระทำที่เป็นพฤติกรรมการเฝ้าติดตาม และการกระทำดังกล่าวฝ่าฝืนต่อดินยอมตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเสี่ยงที่ผู้กระทำการเฝ้าติดตาม (Stalker) จะทำพฤติกรรมดังกล่าวซ้ำกับเหยื่อคนอื่นอีก เจ้าหน้าที่มีอำนาจดักเตือนต่อผู้ที่มีพฤติกรรมการเฝ้าติดตามดังกล่าวมิให้กระทำการเฝ้าติดตามซ้ำอีกได้

จากการวิจัยที่ผ่านมาทำให้เห็นปัญหาที่สำคัญในเรื่องภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ผู้ถูกเฝ้าติดตามในการดำเนินคดีความรับผิดชอบเพื่อละเมิดแก่จำเลย ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการฟ้องร้องคดี ทั้งการหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาล ทำให้ปัญหาตามทีกล่าวมาเป็นประเด็นที่สำคัญที่ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกและการกำหนดค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่โจทก์ผู้ถูกเฝ้าติดตาม

เมื่อเกิดการละเมิดขึ้นแล้ว ผู้ทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งการกระทำที่จะถือว่าเป็นละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 สิ่งสำคัญคือต้องมีความเสียหาย

เกิดขึ้น และความเสียหายดังกล่าวที่เกิดขึ้นจะต้องแน่นอนพอที่จะเป็นมูลให้เกิดการชดเชยแทนกันได้ มิใช่ เป็นความเสียหายที่คาดหมายว่าจะเกิดหรือน่าจะเกิด และแม้จะเป็นการทำละเมิดลักษณะเดียวกัน แต่ละคดี อาจจะได้รับค่าเสียหายที่ไม่เท่ากัน เพราะอยู่ที่ โจทก์ต้องนำสืบให้ศาลเห็นให้ได้ว่า โจทก์ได้รับความเสียหาย เพียงใด ซึ่งศาลอาจจะกำหนดให้เพียงเล็กน้อย หรือมากกว่าความเสียหายที่แท้จริงก็ได้

ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญของผู้ถูกฟ้องคดีตามนั้น ความเสียหายส่วนใหญ่เป็นเรื่องของทางจิตใจอันเกิด จากความหวาดกลัว อึดอัด รำคาญ วิตกกังวล เกรียด สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการบั่นทอนและเป็นการบาดเจ็บ ทางจิตใจที่ไม่สามารถมองเห็นได้ของผู้ถูกฟ้องคดี แต่ผู้เสียหายหรือเหยื่อกลับไม่สามารถนำไป เรียกร้องเพื่อให้ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าเสียหายตามกฎหมายได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ได้กำหนดถึงขอบเขตของการเรียกร้องไว้ให้สามารถเรียกร้องกันได้ภายใต้ เงื่อนไข คือ ความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย และเสรีภาพเท่านั้น อีกทั้ง ในเรื่องของความเสียหายด้านอนามัย ที่กฎหมายไทยคุ้มครองนั้นยังจำกัดอยู่ที่ความเสียหายต่ออนามัยของร่างกายเพียงอย่างเดียว โดยศาลไทยยัง ปฏิเสธที่จะให้ความคุ้มครองด้านอนามัยโดยให้กินความรวมไปถึงความเสียหายด้านจิตใจด้วย

จากการศึกษาประเด็นปัญหาการฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายที่ถูกฟ้องคดีตาม ของต่างประเทศพบว่า ในกรณีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดมาตรการชดเชยค่าเสียหาย ทางแพ่งให้กับผู้ถูกคุกคามจากการฟ้องคดีเพื่อปกป้องผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการล่วงละเมิด ซึ่งได้กระทำโดย เจตนา โดยการฟ้องคดีตาม ทำให้ตื่นตกใจ และทำการคุกคามต่อผู้อื่น ส่งผลให้ผู้อื่นเกิดความกลัวถึงความไม่ ปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกายหรือความปลอดภัยของครอบครัว จนเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจของผู้อื่น นั้น ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือโดยการกระทำ และไม่จำเป็นต้องมีอาการทางกายภาพของความเสียหายต่อจิตใจ โดยความรับผิดชอบทางแพ่งนี้ บุคคลที่กระทำการละเมิดโดยการฟ้องคดีตามจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายของ บุคคลนั้น ทั้งที่เป็นความเสียหายทั่วไป ความเสียหายพิเศษ และค่าความเสียหายเชิงลงโทษโดยไม่จำกัด

นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นก็ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับกรณีของการละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ทางจิตใจ โดยประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นกำหนดว่า บุคคลใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ละเมิดสิทธิ ของผู้อื่น จำต้องทำการทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการนั้น และสิทธิเช่นว่านั้นอาจเป็นสิทธิชนิดใด ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิในทรัพย์สิน อาจเป็นสิทธิเกี่ยวกับฐานะของบุคคลก็ได้ และบุคคลซึ่งต้องรับผิด ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อละเมิดสิทธิของผู้อื่นนั้น จำต้อง ชดเชยค่าสินไหมทดแทน แม้ความเสียหายนั้นจะมีชีวิตเงิน และไม่ความเสียหายเช่นว่านั้นจะเกิดจากการ กระทำต่อร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่นก็ตาม

ผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีกระทำละเมิดโดยการฟ้องคดีตามนั้น หากกรณี ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย แม้จะสามารถเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนในลักษณะของวิธีการ เยียวยาความเสียหายเพื่อให้ร่างกายกลับคืนดีดังเดิมนั้นย่อมไม่อาจกระทำได้ ยิ่งไปกว่านั้น กรณีที่การฟ้อง

ติดตามได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ เกิดความหวุ่นวิตกกังวลถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดมีขึ้นต่อตนเองและครอบครัว ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขนั้น สิ่งเหล่านี้ไม่อาจคำนวณค่าแห่งความเสียหายได้เป็นตัวเลข จึงเป็นปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญ ในการศึกษาถึงการเรียกและการกำหนดค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย ที่ถูกรังแกติดตาม

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนามาตรฐานเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ถูกรังแกติดตาม

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะควบคุมการรังแกติดตาม เมื่อเกิดกรณีการละเมิดสิทธิ ในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการถูกรังแกติดตาม จึงจะต้องนำกฎหมายลักษณะละเมิดที่มีอยู่และใกล้เคียงที่สุดมาปรับใช้ แต่พบว่า มีปัญหาอีกหลายประการที่กฎหมายลักษณะละเมิดไม่สามารถแก้ไขปัญหาและเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างแท้จริง รวมทั้ง กฎหมายลักษณะละเมิดของไทยไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นกฎหมายที่ป้องกันความเสียหายก่อนที่เหตุการณ์ร้ายแรงจะเกิดขึ้น แต่กฎหมายลักษณะละเมิดเป็นกฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อเยียวยาให้ผู้เสียหายตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดที่ได้รับเท่านั้น ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ซึ่งหากพลเมืองถูกรังแกติดตามโดยผู้หนึ่งผู้ใด กฎหมายของสหรัฐอเมริกามีหลายทางเลือกให้ผู้เสียหายได้เลือกดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันและปรามผู้ที่คิดจะกระทำความผิดให้ทบทวนและมีความยับยั้งชั่งใจมากยิ่งขึ้น ทำให้พลเมืองของสหรัฐอเมริกามีความรู้สึกปลอดภัย อีกทั้ง ยังมั่นใจว่าหากถูกรังแกติดตาม จะมีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้แน่นอน และยังสามารถฟ้องให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในจำนวนที่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นก็มีกฎหมายต่อต้านพฤติกรรมกรังแกติดตามที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดแก่ผู้ถูกรังแกติดตาม ครอบคลุมการกระทำและพฤติกรรมทุกประเภทที่อาจเข้าข่ายการรังแกติดตาม อีกทั้ง ยังจำแนกสถานการณ์ออกเป็น 2 กรณี ในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกรังแกติดตาม โดยหากผู้ถูกรังแกติดตามตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมีอำนาจดำเนินการจับกุมได้ทันที แต่หากการรังแกติดตามยังเป็นพฤติกรรมทั่วไปธรรมดา หากผู้ถูกรังแกติดตามต้องการร้องขอความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ก็จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายเป็นลำดับไปเสียก่อน อีกทั้ง กฎหมายต่อต้านพฤติกรรมกรังแกติดตามดังกล่าวยังมีมาตรการในการช่วยเหลือผู้ถูกรังแกติดตามก่อนที่ผู้ถูกรังแกติดตามจะฟ้องร้องตามขั้นตอนของกฎหมายอีกด้วย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าปัญหาการรังแกติดตามในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ควบคุมพฤติกรรมกรังแกติดตามเฉกเช่นสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น หากผู้เสียหายจากการถูกรังแกติดตามจะดำเนินการฟ้องร้องผู้กระทำความผิด จะต้องดำเนินการฟ้องตามกฎหมายที่ใกล้เคียง อาทิ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 อันเป็นบทกฎหมายที่ใกล้เคียงที่สุด แต่ก็ยังพบปัญหาจากการนำบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมาใช้ เนื่องจากหากผู้เสียหายผู้ถูกรังแกติดตามจะดำเนินการฟ้องผู้รังแกติดตามเป็นคดีละเมิด ก็ต้องประสบกับภาระการพิสูจน์ว่าการ

กระทำของจำเลยเป็นความผิดตามองค์ประกอบของกฎหมายลักษณะละเมิดมาตรา 420 และผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น อีกทั้ง ปัญหาของการนำกฎหมายลักษณะละเมิดมาใช้ยังทำให้ผู้เสียหายจากการเฝ้าติดตามไม่มั่นใจ เนื่องจากการตีความพฤติการณ์การเฝ้าติดตามกับคำว่าสิทธินั้น ศาลอาจตีความคำหรือคำจำกัดความที่แตกต่างกัน เนื่องจากกฎหมายลักษณะละเมิดมิได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความเอาไว้ พฤติกรรมดังกล่าวแม้ตัวผู้เสียหายเองจะรับรู้ว่าคุณเฝ้าติดตามแต่กลับฟ้องร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวไม่ได้ หากฟ้องร้องต่อศาลก็ต้องพิสูจน์ด้วยความยุ่งยากและมีโอกาสที่ศาลจะยกฟ้องได้เช่นเดียวกัน ปัญหาอีกประการหนึ่งคือการนำค่าเสียหายทางจิตใจมาฟ้องเพื่อให้ผู้เฝ้าติดตามชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากความหวาดกลัว ความเครียด ความวิตก ความรำคาญ กลับพบว่าคำพิพากษาในอดีตศาลไม่เคยกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจให้ ในกรณีที่ไม่ได้มีความเจ็บปวดทรมานร่างกายร่วมด้วย ทำให้ผู้เสียหายที่ถูกเฝ้าติดตามเกิดติดขัดกับปัญหาในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีกับผู้เฝ้าติดตาม จึงเห็นว่าที่ผ่านมาแม้ปัญหาการเฝ้าติดตามจะมีความรุนแรง และเกิดขึ้นบ่อย แต่ยังไม่พบว่ามีกรณีดำเนินคดีกันอย่างจริงจัง นอกเสียจากว่าการเฝ้าติดตามนั้นในภายหลังผู้เสียหายได้ถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกทำให้เสียหายแก่ชีวิตไปแล้วจึงดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีอาญาตามลักษณะของการกระทำความผิดนั้น ๆ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรหยิบยกประเด็นเหล่านี้มาเพื่อพิจารณาเพื่อพัฒนากฎหมายของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์เพื่อป้องกันและเพื่อเยียวยาผู้เสียหายให้มีความทันสมัยเหมือนกับสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น

5. ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเฝ้าติดตามกับความรับผิดชอบละเมิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ประเทศไทยควรบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมการเฝ้าติดตาม โดยให้มีเนื้อหาทำนองเดียวกับกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการเฝ้าติดตามของสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น โดยใช้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล” ซึ่งมีหลักการและสาระสำคัญดังนี้

1) กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการเกิดอันตรายต่อร่างกายของบุคคล สิทธิเสรีภาพและชื่อเสียง เพื่อสร้างความสงบสุขและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต รวมทั้ง การกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การช่วยเหลือแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยการถูกเฝ้าติดตาม

2) นิยามการเฝ้าติดตาม หมายความรวมถึง พฤติกรรมข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อคู่สมรส ผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือครอบครัว หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อบุคคลดังกล่าวอย่างใกล้ชิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเติมเต็มความรู้สึกใคร่ ชอบพอ หรือความรู้สึกโกรธแค้นที่ไม่ได้สมดังใจต่อบุคคลดังกล่าว โดยให้หมายความรวมถึง

(1) การเฝ้าติดตาม การชุ่มชื้น การขวางทาง การจับตาคนที่พักอาศัย สถานที่ทำงาน โรงเรียน หรือที่อื่นใดเป็นประจำจากสถานที่ใกล้เคียงกับที่พักอาศัยหรือที่อื่น ๆ โดยไม่มีเหตุอันควร

(2) การแจ้ง หรือ การจงใจทิ้งร่องรอยเพื่อให้รู้ว่าเหยื่อกำลังถูกจับตามอง

(3) การร้องขอพบหน้า คบหา หรือ การกระทำอื่น ๆ ที่มีได้เป็นการกระทำในหน้าที่

(4) การพูดจารุนแรงหรือหยาบคายอย่างเห็นได้ชัด

(5) การโทรศัพท์แล้วไม่พูด หรือการพยายามติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เช่น โทรศัพท์ ส่งโทรสาร หรือ ส่งอีเมลล์ ทั้งที่ถูกปฏิเสธแล้ว

(6) การส่งสิ่งสกปรก ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจหรือรังเกียจ หรือจงใจทิ้งสภาพดังกล่าวเพื่อให้รู้ตัว

(7) การแจ้งเรื่องที่สร้างความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือการจงใจทิ้งสภาพดังกล่าวเพื่อให้เหยื่อรู้ตัว

(8) การแจ้งเรื่องที่เป็นการเหยียดเพศ หรือ จงใจทิ้งสภาพดังกล่าวเพื่อให้รู้ตัว เช่น เอกสารรูปภาพ หรือทำการบันทึกโดยที่บุคคลนั้นไม่รู้ตัว หรือวางไว้ในตำแหน่งที่คาดว่าจะเห็น

ทั้งนี้ การเฝ้าติดตามในกฎหมายฉบับนี้ ต้องเป็นการทำซ้ำ ๆ ที่กระทำต่อบุคคลคนเดียวโดยการเฝ้าติดตาม ซึ่งมีพฤติกรรมตามที่ระบุในข้อ (1) ถึง (8) ซึ่งทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อร่างกาย ทำลายความสงบสุขของที่พักอาศัยและอื่น ๆ ของอีกฝ่าย หรือทำให้อีกฝ่ายเกิดความรู้สึกไม่มั่นคง

3) ให้มีพนักงานสอบสวนตามเขตอำนาจการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน และให้มีอำนาจสอบสวน สืบสวน และช่วยเหลือแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยการถูกเฝ้าติดตาม

4) การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยการถูกเฝ้าติดตาม ในกรณีเหยื่อเป็นสตรี ให้พนักงานสอบสวนประสานงานกับองค์กรสิทธิสตรีทำหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่อที่ถูกเฝ้าติดตามโดยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ และการให้เข้าพักในที่ที่ปลอดภัยในระหว่างที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการสืบสวน สอบสวนหาตัวผู้กระทำผิด และจะต้องวางมาตรการเพื่อป้องกันพฤติกรรมเฝ้าติดตามให้แก่เหยื่อ

5) นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลามีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับค่าเสียหายทางจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย

(2) เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมเฝ้าติดตามซ้ำ ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้เฝ้าติดตามจ่ายค่าสินไหมเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมที่แท้จริงที่ศาลได้กำหนดขึ้นตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกิน 3 เท่าของค่าสินไหมที่แท้จริงนั้น

6) บทกำหนดโทษ โดยให้มีโทษจำคุก 1 ปี ปรับไม่เกิน 2 แสนบาท และหากผู้กระทำฝ่าฝืนคำสั่งห้ามให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4 แสนบาท

ทั้งนี้ จำเลยต้องรับผิดชอบความเสียหายทางจิตใจของโจทก์ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าโจทก์ได้รับความทุกข์ทรมานอันเป็นผลมาจากการเฝ้าติดตามของจำเลย ทั้งนี้ ความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายนี้ รวมถึง ความตกใจ ความซี้อค ความกระวนกระวายใจ ความวิตกกังวล ความสูญเสียความสงบของจิตใจ การเสื่อมเสียเกียรติยศ ความสูญเสียทางจิตใจที่สูญเสียความบันเทิงในชีวิตตามปกติที่ควรจะเป็น รวมทั้งความไม่สะดวกสบายอันเนื่องมาจากการบาดเจ็บทางจิตใจ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เจ็มซัย ชุติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2551.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. รายงานการวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกถ่ายภาพโดยมิได้รับรู้และยินยอม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, 2552.

จอมพล พิทักษ์สันติโยธิน. “การตามรังควานบนอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking) กับความผิดทางอาญาในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร.” วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (กันยายน - ธันวาคม 2548) : 51 - 65.

ธานี สิงหนาท. คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด, 2558.

บรรเจิด สิงคะเนติ, นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ และเรวดี ขวัญทองยิ้ม. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรองรับและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ม.ป.พ.

รักษัษิตา โพธิ์พิทักษ์กุล. “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking).” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2550.

สินีกันต์ สิทธิเวชเดชะ. “คำสืงใหม่ทดแทนกรณีละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2549.

สุขุม สุคนิตย์. คำอธิบาย กฎหมายลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2550.

อุดม รัฐอมฤต. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

ภาษาต่างประเทศ

Bryan A. Garner. Black's Law Dictionary. 8th Ed. St. Paul, Minn. : West, 2004.

Jame H. Donaldson. Casualty Claim Practice. 4th Ed. Illinois : Richard D.Irwin.Inc., 1973.